१६. घामाचा तलाव

• **वाचा.**

कनकपूर नावाचे छोटेसे गाव होते. गावात सर्व लोक आनंदाने राहत होते. गावात भांडणतंटे व्हायचे; पण ग्रामपंचायत सामोपचाराने न्यायनिवाडा करायची. गावातील प्रश्न गावातच सुटायचे.

गावच्या सरपंच शांताबाई होत्या. त्यांनी गावकऱ्यांच्या मदतीने गाव स्वच्छ व सुंदर केले. सरकारी योजनेतून गावात सुधारणा केल्या. एका वर्षी पावसाने दडी मारली. मोठा दुष्काळ पडला. गावच्या विहिरी कोरड्या पडू लागल्या. पिण्यासाठी पुरेसे पाणी मिळेनासे झाले. सर्व गाव काळजीत पडले.

महिनाभर पुरेल इतकेच पाणी गावात होते. गावकरी पाण्यासाठी जाणार तरी कोठे ? जवळपासच्या गावांतही अशीच स्थिती होती.

शांताबाईंनी ग्रामसभा बोलावली. ग्रामपंचायतीचे पंच आणि गावकरी सभेला एकत्र जमले.

शांताबाई ग्रामसभेत बोलू लागल्या, ''बंधू-भगिनींनो, प्रसंग बाका आहे; पण हिंमत हारून चालणार नाही. या संकटातून आपल्याला काहीतरी मार्ग काढायलाच हवा. पिण्याच्या पाण्याचा प्रश्न सोडवायला हवा. आणखी दोन आठवडे पुरेल एवढेच पाणी आपल्याकडे शिल्लक आहे. आता सर्वांनीच पाण्याचा वापर काटकसरीने केला पाहिजे. आपल्याला कायमस्वरूपी पाण्याचा प्रश्न सोडवायचा आहे. त्यासाठी आपण एक तलाव खोदूया. इच्छाशक्ती व आत्मविश्वास असेल, तर मार्ग नक्कीच सापडतो, अशी माझी खात्री आहे. प्रत्येक कुटुंबातील एकाने आळीपाळीने दोन-दोन दिवस श्रमदान करावे.''

गावकऱ्यांनी जोरात टाळ्या वाजवून संमती दिली. ग्रामपंचायतीने तलाव खोदण्यासाठी फावडी, कुदळी, टिकाव, पहारी, घमेली, टोपल्या आणल्या.

गावकरी जोमाने कामाला लागले. सर्वजण तलाव खोदण्यासाठी घाम गाळू लागले. सर्व गावकरी तलावासाठी राब राब राबत होते. सर्वांच्या कष्टांतून तलाव तयार झाला.

काही दिवसांनी आकाशात काळे ढग जमले. जोरात पाऊस सुरू झाला. गावकऱ्यांच्या डोळ्यांत आनंदाश्रू उभे राहिले. ते नाचू लागले, गाऊ लागले.

गावाने त्या दिवशी आनंद साजरा केला. पावसाच्या पाण्याने थोड्याच दिवसांत तलाव भरला. गावकऱ्यांच्या मेहनतीला फळ आले. तलावाभोवती गावकऱ्यांनी झाडे लावली.

शांताबाईंनी जिद्दी गावकऱ्यांचे कौतुक केले. त्यांच्यामुळेच गावाला पाणी पुरवणारा तलाव बांधला गेला. गावच्या पाण्याचा प्रश्न कायमस्वरुपी सुटला. गावकरी त्या तलावाला 'घामाचा तलाव' म्हणू लागले.

– अवधूत म्हमाणे

शब्दार्थ : **ग्रामपंचायत** – गावचा कारभार चालवणारी स्थानिक संस्था. **सामोपचाराने** – वाद न घालता, सामंजस्याने. **न्यायनिवाडा** – योग्य निर्णय. **दडी मारणे** – लपून बसणे. **ग्रामसभा** – ग्रामपंचायतीने बोलावलेली सभा. **बाका प्रसंग** – कठीण प्रसंग, मोठी समस्या. **खात्री** – विश्वास, भरवसा. **श्रमदान** – मोबदला न घेता केलेले काम.

स्वाध्याय

प्र. १. का ते सांगा.

(अ) सरपंच शांताबाईंनी ग्रामसभा बोलावली.

(आ) कनकपूर गावचे लोक त्यांच्या तलावाला 'घामाचा तलाव' म्हणू लागले.

प्र. २. खालील शब्दसमूह वापरून वाक्ये सांगा.

दडी मारणे, काळजीत पडणे, आळीपाळीने, श्रमदान, राब राब राबणे, मेहनतीला फळ येणे.

प्र. ३. खालील प्रश्नांची उत्तरे तुमच्या मनाने सांगा.

(अ) तुमचे घर स्वच्छ, सुंदर करण्यासाठी तुम्ही काय काय करता?

(आ) तुमची गल्ली किंवा गाव स्वच्छ व सुंदर आहे का? नसेल तर कारणे सांगा.

प्र. ४. दिलेले शब्द गोलातील शब्दाला जोडून नवीन शब्द तयार करा.

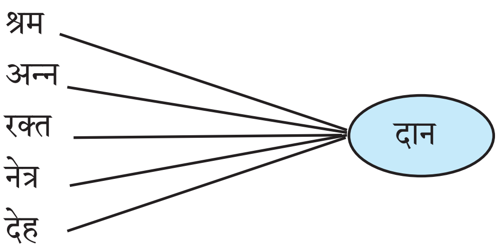

BQPN9Z

प्र. ५. वाचा. हे शब्द असेच लिहा.

ग्रामपंचायत, ग्रामसभा, न्याय, गावकऱ्यांच्या, वर्षी, दुष्काळ, विहिरी, कोरड्या, पडल्या, प्यायला, पाण्यासाठी, इच्छाशक्ती, आत्मविश्वास, नक्कीच, खात्री, प्रश्न, गावकऱ्यांनी, श्रमदान, आनंदाश्रू.